

Paraula suggerida, paraula callada, paraula dita

XAVIER VIVES I SABATÉ

La millor paraula no és la que s'ha callat sinó la que no cal dir.

Això ho sap el poeta que no pot callar.

Quina és aquesta paraula que rau en la memòria i que ningú no diu? Quina és aquesta paraula present i que ningú no gosa pronunciar?

No! Calla. No la diguis pas. No trenquis l'encís de la paraula suggerida que es baralla amb el silenci per l'imperi del significat.

Deixa'm ésser gombolat per l'èter de l'ambigüitat i que m'humitegin els vapors de la vaguetat, i després, amarat i exhaust, potser deixaré passar aquella imatge acústica que, diuen, li correspon. O potser no.

Ai, las de mi! que no sé barrar el pas de l'analítica ni del *logo* definidor i definitiu, que ansiejo recuperar la claredat del concepte i verbalitzar finalment la paraula.

Però, per un instant si vols, una paraula que no cal dir estendrà el seu univers d'estels possibles ombrejant l'univers d'estels coneguts.

Per un instant, si vols, una paraula que no cal dir allunyarà l'horitzó i omplirà els pulmons d'ànima entusiasmada.

Això ho sap el poeta que no pot callar. Quan ha vist el brollar de la vida d'entre els rius boscans i ha vist el vol de l'àguila altiva i quan ha sentit el gemec de la misèria, impotent per redimir-la, i el sanglot del dolor imposat pels déus.

Aquestes són les paraules que cal dir, aquests són els mots que refan la il·lusió de transformar el món. Ens calen per llevar-nos renascuts i saber que el nou matí mereix ser compartit.

Cerca les paraules dites des de la passió, paraules que recreen l'espai i el lloc, dimensionen les altures i les profunditats, ofereixen l'ahir i el demà i, sobretot, cerca les paraules que tenen el poder de nomenar. No més nàusees d'existència estèril.

No callis, deixa sorgir els mots esperonadors que humitegin els ulls del més insensible dels éssers.

No pot callar el poeta sense trair la seva naixença.

Són tants els mots callats!

el ritme!

alerta la sonoritat!

no oblidis la sintaxi!

que no es perdi el sentit

ves les formes! no ofenguessin.

Són mots perduts per imposició de la funcionalitat i qui sap si mai retrobats. Qui sap si aquella frase,

aquell gir o expressió tornarà mai a formar-se, si aquells mots convergiran en una nova unitat de significat.

S'apleguen les paraules en la ploma del poeta:

Totes prometen un mar de sentits.

Tria finalment.

Quina insatisfacció!

Pocs són els escollits i encara no són bons.

Paraules callades, paraules de vergonya.

La coneixes. Coneixes la paraula secreta, deixada a posta en les golfes de la memòria, quan has emmudit el so de la denúncia a causa de la por, quan has callat per conveniència, quan has abandonat pel desànim.

Cansat, esporuguit i abandonat, qui et podrà mai condemnar pel que no has dit? Qui et podrà mai assenyalar per unes paraules innomenades? Tu sol arrossegaràs i ploraràs la teva mudesa en la solitud de la vergonya callada.

Saps, però, si et pertanyen aquestes paraules? Saps si te'n demanaran els rèdits? Tal vegada tot just n'ets administrador. No pot callar el poeta perquè de les paraules no dites li'n passaran comptes.

Però, i el retret silencià? L'amargor just llagimejada? L'ofensa oblidada? O el crit contingut? ¿No són, em dius, paraules callades que han deixat pas a l'espera serena? Aquests són els buits que ha d'omplir l'estima, són els mots que no li calen a l'ànima pròdiga.

—No dius res?

—Ja ens entenem, què vols que et digui? —xiuxiueja l'estimada— És que no entens el meu silenci? Escoltem-lo junts, participem de l'absència dels significats i que l'esgarrifança de la interioritat compartida transgredeixi l'ortodòxia estèril. Ningú no oirà els nostres desigs, els nostres despropòsits i transgressions. Aïllats i exaltats cavalcarem valls i carenes sense paraules ni arreus. Què vols que et digui, si ja ens entenem?

Ja ens entenem perquè algú ha exclamat, amb passió o vergonya, amb temor o il·lusió, un "t'estimo". I mai més, mai més, no vàrem veure els mateixos ulls. Ara, quan es miren, ja no els calen les paraules.

Diu el filòsof: "D'allò que no es pot parlar, cal guardar-ne silenci." Més enllà de les paraules, més enllà del que coneixem, qui en pot dir res? Serà parla vana i fàtua i les preguntes, tan inquietants, tan bàsiques, romandran sense resposta.

Alleugera l'equipatge i reté tan sols el llenguatge diàfan de les paraules clares i entenedores i expressa sols allò que cal dir.

Espero la paraula noble, amb què conec, sento, veig i sospiro. Espero la paraula, configuradora de relacions, amb què denúncies i exclames, amb què tremolen les mans quan l'escris.

Però espero també el silenci on el ressò de la paraula dita s'amplifica i mor. Llavors, un estol de mots que ningú no ha cridat es precipita a la vall dels sentits i la paraula insinuada, llavor germinada en el silenci, madura i esclata com a ésser generós.

Heus aquí el silenci fèrtil creat per les paraules, receptacle buit i contenidor del sentit.

Se m'encongeix el cor davant el silenci, és la tensió de la vacuïtat: quina és la paraula callada? Què vols dir? Què he d'entendre? O potser tot just he d'imaginar la paraula?

Es baralla el poeta per oferir el mot i verbalitzar la paraula, però no la vol dir, vol deixar que la indeterminació l'envolti, que sigui alè del proper sintagma i que el buit tensi el sentit.

Vol expressar aquella noció inefable nascuda ben bé no sap on del seu interior i no troba paraula

igual ni concepte equivalent: són tantes les coses que vol dir!

Escriu, i una estranya ressonància vibra en el lector. Llavors sap el poeta que també el lector coneix la paraula mai no escrita.

Callem per escoltar-la, deixem que neixi, perquè més important que la paraula dita és la paraula que no cal dir.

XAVIER VIVES I SABATÉ (Igualada, 1952) és llicenciat en Filosofia per la Universitat de Barcelona i diplomat en Disseny Industrial. Treballa com a il·lustrador i és director de l'Escola Municipal d'Art Gaspar Camps, d'Igualada. Ha realitzat activitats diverses: articles de crítica d'art, conferències sobre temes artístics, exposicions d'escultura i col·laboracions en projectes d'arquitectura i disseny. Té publicat el relat *L'ermità* (1998).